

Поляков Євген Олександрович, заступник начальника департаменту – начальник управління охорони здоров'я та медико-санітарного забезпечення Державної пенітенціарної служби України

На даний час Державна пенітенціарна служба України (далі – ДПтСУ) реалізує дві загальнодержавні програми – це Загальнодержавна цільова соціальна програма протидії захворюванню на туберкульоз на 2012-2016 роки і Загальнодержавна програма забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, лікування, догляд і підтримки ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД на 2009 і 2013 роки.

Щодо заходів по боротьбі з туберкульозом. Для надання медичної допомоги хворим на туберкульоз особам, позбавленим волі, в ДПтСУ функціонують 10 туберкульозних лікарень, 5 з яких обладнані мікробіологічними аналізаторами "Bactec" та здійснюють швидку лабораторну діагностику туберкульозу.

На базі туберкульозної лікарні в Херсонській області функціонує легенево-хірургічне відділення. Станом на 1 жовтня 2013 року у туберкульозних лікарнях ДПтСУ знаходиться на лікуванні 3 753 хворих на туберкульоз, ще 462 хворих на туберкульоз знаходиться в інфекційних ізоляторах СІЗО. Впродовж 2013 року до СІЗО надійшло 1193 хворих на туберкульоз, що складає 94% від загальної кількості випадків туберкульозу у СІЗО, та ще 77 осіб захворіло безпосередньо у СІЗО, що складає лише 6 % від загальної кількості випадків туберкульозу у СІЗО.

На даний час укомплектованість посад лікарів-фтизіатрів в закладах охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України (далі – ДКВСУ) складає у середньому менше 65 %, у деяких лікарнях не перевищуючи 39 %. Значна частина лікарів є особами пенсійного віку.

За програмою боротьби з туберкульозом фінансування з держбюджету складало у 2008-2011 роках 9,5 мільйонів гривень на рік, в 2012 році ця цифра сягнула 17,9 мільйонів, в 2013 році – 22,4 мільйонів. Збільшення фінансування впродовж останніх років дозволило збільшити відсоток забезпечення хворих на мультирезистентний туберкульоз протитуберкульозними препаратами другого ряду з 15 % в 2011 році до 75 % у 2013 році. Протитуберкульозними препаратами першого ряду хворі забезпечені впродовж останніх років у повному обсязі.

ДПтСУ здійснюється взаємодія з Міністерством охорони здоров'я України, зокрема щодо проведення профілактичного рентген-флюорографічного обстеження осіб позбавлених волі за допомогою пересувних флюорографів МОЗ України, розгляду Лікарсько-консультативною комісією випадків туберкульозу у осіб позбавлених волі, надання закладами МОЗ України інформації про хворих, які надходять до ДКВСУ. Крім того, з метою забезпечення безперервності лікування хворих на туберкульоз, які звільняються з місць позбавлення волі, на кожного такого хворого за місяць до звільнення надається інформація до протитуберкульозного закладу за місцем його проживання.

З метою впровадження додаткових заходів, спрямованих на запобігання туберкульозу та залучення до цього позабюджетних коштів, ДПтС України співпрацює з благодійними організаціями. Починаючи з 2010 року пенітенціарною службою здійснюється співпраця з благодійною організацією "Лікарі без кордонів". За допомогою цієї організації в установах

ДКВСУ в Донецькій області впроваджується проект, яким передбачене обладнання лабораторій туберкульозної лікарні найсучаснішим обладнанням, зокрема мікробіологічним аналізатором "Bactec" та молекулярно-генетичним обладнанням «ДженЕксперт»; забезпечення стовідсоткової потреби у протитуберкульозних препаратах другого ряду та АРТ-препаратах для лікування хворих на ВІЛ-асоційований туберкульоз; впровадження системи соціального супроводу хворих.

Про ефективність впровадження вищезазначених заходів свідчать наступні показники: показник летальності в туберкульозних лікарнях системи зменшився в 2012 році на 16% в порівнянні з 2011 роком, за 9 місяців 2013 року цей показник зменшився у порівнянні вже з минулим роком ще на 23%. Показник смертності від туберкульозу в установах ДКВСУ зменшився в 2012 році в порівнянні з 2011 роком – на 21 %, показник захворюваності на туберкульоз в установах виконання покарань протягом останніх 3 років вдалося стабілізувати.

Поширена думка про те, що установи ДПТСУ є розсадником туберкульозної інфекції є хибною, у зв'язку з тим що впродовж останніх трьох років з установ ДПТСУ вибуває хворих на туберкульоз менше, ніж надходять від цивільного сектору. Статистичні дані свідчать, що впродовж 2012 року надійшло до ДПТСУ 1672 хворих, звільнилося 1375 хворих, тобто на 297 хворих менше. Крім того, серед хворих на туберкульоз, які надходять на лікування до туберкульозних лікарень системи в 2013-му – це 2502 особи (половину складають хворі, які надійшли з цивільного сектору, а саме 1193 особи) і 1309 осіб – це особи, які захворіли в нашій системі.

Щодо заходів боротьби з ВІЛ-інфекцією. На даний час у складі закладів охорони здоров'я ДПТСУ функціонують два інфекційних відділення для лікування ВІЛ-інфікованих, в яких впродовж поточного року проліковано більше 600 осіб. Крім того, в кожній лікарні ДКВСУ функціонує кабінет інфекційних захворювань. Укомплектованість кадрами, інфекціоністами складає 75 %. Станом на 1 жовтня 2013 року на диспансерному обліку в закладах охорони здоров'я ДКВСУ перебувало 7348 ВІЛ-інфікованих. За даними інформаційного бюлетню Українського центру профілактики та боротьби із СНІДом 2012 року вперше виявлене захворювання в закладах ДКВСУ перевищує цей показник в закладах охорони здоров'я України МОЗ в 28 разів, що вказує на концентрацію даної категорії населення в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах. Така скупченість є результатом проведення роботи по виявленню цієї категорії хворих. Тобто інфікуються ці особи на волі, а захворювання у них виявляється під час обстеження в установах ДКВСУ. Переважно це споживачі ін'єкційних наркотиків та робітники комерційного сексу. Протягом останніх трьох років відсоток обстежених засуджених та осіб взятих під варту на наявність ВІЛ-інфекції складає біля 20 % від загальної кількості. Обстеження пропонуються всім, при цьому зберігається принцип добровільності їх проведення. Кількість обстежених за останні п'ять років неухильно зростає – з 22 453 у 2009 році до 37 252 у 2013 році.

У заключенні Комісії Європейського комітету проти тортур про Київський слідчий ізолятор зазначено, що в Київському слідчому ізоляторі проводиться 100% тестування за згодою ув'язненого новоприбулих на ВІЛ. Антиретровірусну терапію станом на 1 жовтня 2013 року отримувало 2 094 особи, що в порівнянні з 2009 роком в 10 разів більше. На 1 січня 2009 року це було всього 205 осіб. Зазначене лікування ВІЛ-інфіковані отримують впродовж усього періоду в місцях позбавлення волі. Крім того, при звільненні для продовження

лікування їм видаються препарати із розрахунку на два місяці, а медична документація надсилається до відповідного центру СНІДу.

До 2013 року антиретровірусні препарати отримувались пенітенціарною службою України безкоштовно від благодійної організації "Всеукраїнська мережа людей, які живуть з ВІЛ/СНІД", з якою ДПТСУ співпрацює з 2007 року. За рекомендацією Глобального фонду держава повинна поступово перебирати функції забезпечення пенітенціарного населення антиретровірусними препаратами (АРТ), тому в 2013 році ДПТСУ були вперше закуплені АРТ-препарати для лікування ВІЛ-інфікованих.

При цьому хотів би зазначити, що на початку поточного року кількість осіб, які отримували АРТ, дорівнювало 800 особам, а до кінця 2013 року буде забезпечене АРТ 2 800 чоловік.

Слід зазначити, що на виконання заходів, передбачених програмою забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції планувалось виділення коштів з державного бюджету в розмірі 154,6 млн. В 2009 році кошти не виділялись, в 2010 році – це було 10 млн., в 2011 та 2012 роках – по 5 млн., і в 2013 році – 10 млн. Зазначені кошти використовувались на закупівлю препаратів для лікування опортуністичних інфекцій.